

Vastaanottajat:

johtaja Tuija Ikonen, Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus
projektikoordinaattori Marianne Kuusisto, Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus
johtaja Jaska Siikavirta, Sosiaali- ja terveysministeriö
lääkintöneuvos Sanna-Maria Kivivuori, Sosiaali- ja terveysministeriö
osastopäällikkö Taneli Puumalainen, Sosiaali- ja terveysministeriö
osastopäällikkö Minna Saario, Sosiaali- ja terveysministeriö

Diabeteksen omahoidon tuki varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa: huomioita Turvallinen lääkehoito -oppaan päivitykseen

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt Turvallinen lääkehoito -oppaan päivityshankkeen. Oppaan tavoitteena on vahvistaa informaatio-ohjausta lääkehoitosuunnitelmien laatimisessa sekä lääkehoidon turvallisuuden varmistamisessa. Päivitystyötä koordinoi Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen kokoama projektiryhmä.

Diabetesliitto pitää päivitystä erittäin tarpeellisena nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteet, lainsäädäntö, lääkehoidon teknologiat sekä eri ammattiryhmien osaamisvaatimukset ovat muuttuneet ja kehittyneet, ja samalla juridisten vastuiden merkitys on korostunut.

Kiinnitämme erityistä huomiota lääkehoidon toteutusta koskevan ohjauksen tarpeeseen ympäristöissä, joissa lääkehoito ei ole organisaation perustehtävä ja jotka eivät ole sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköitä. Diabetesliiton näkemyksen mukaan kansalliselle ohjaukselle on ilmeinen tarve erityisesti varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Pitkäaikaissairauksien, kuten diabeteksen, päivittäinen lääkehoito näillä toimialoilla edellyttää suunnittelun ja käytännön toteutuksen tukea. Tämä puolestaan vaatii rakenteellista ja moniammatillista yhteistyötä hyvinvointialueiden terveydenhuollon ja kuntien kasvatus- ja sivistystoimen välillä, mikä on joiltakin osin rakenneuudistuksen myötä heikentynyt.

Hyvinvointialueiden ja kuntien käytännöt sekä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilökunnan valmiudet esimerkiksi diabeteksen lääkehoidon toteuttamiseen

vaihtelevat huomattavasti. Puutteelliset valmiudet ovat jo johtaneet diabetesta sairastavien lasten varhaiskasvatuksen aloittamisen viivästymiseen, lasten turvallisuuden ja hyvinvoinnin vaarantumiseen sekä henkilöstön kuormituksen lisääntymiseen. Epäselvät prosessivastuut ovat jättäneet perheet ja lasten arjessa toimivat ammattilaiset ilman riittävää tukea.

Lääkehoidon ja muun diabeteshoidon päivittäinen turvallinen ja lapsen tarpeiden mukainen toteutuminen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa mahdollistaa lapsen osallistumisen. Lapsen kasvatuksellisten ja sivistyksellisten perusoikeuksien toteutumisesta vastaavat kasvatuksen ja opetuksen järjestäjät, eikä lääkehoito tuen muotona voi olla huoltajien tai erikoissairaanhoidon toimijoiden varassa.

Tilannekuvamme perusteella tarkempaa kansallista ohjausta tarvitaan erityisesti seuraavissa kokonaisuuksissa:

- Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa toteutettavan lääkehoidon suunnittelun, toteutuksen ja seurannan prosessit sekä toimijoiden vastuut (kunta – hyvinvointialue)
- Lääkehoidon osaamisvaatimukset varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimintaympäristöissä
  - Osaamisvaatimusten selkeä määrittely huomioiden henkilöstön peruskoulutus ja toteutettava lääkehoito
  - Riittävän osaamisen kriteerien tarkentaminen erityisesti vaativassa ja korkean riskin lääkehoidossa
- Osaamisen varmistamisen prosessit
  - Täydennyskoulutus ja lupakäytännöt: koulutuksen järjestämisvastuut ja sisällöt, lääkehoidon toteuttamisen lupaedellytykset eri tilanteissa sekä luvan myöntämisen ja ylläpitämisen perusteet.

Näkemyksemme mukaan päivitetty opas voi nykyistä vahvemmin tukea varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimialoja, organisaatioita sekä niissä työskenteleviä ammattilaisia lääkehoidon suunnittelussa, toteutuksessa ja seurannassa. Kansallisen ohjauksen keskeisenä tavoitteena tulee olla lapsen turvallinen varhaiskasvatus- ja koulupäivä.

Diabetesliitto osallistuu mielellään asiantuntemuksellaan tämän tavoitteen edistämiseen.

3.6.2026

Juha Viertola
toiminnanjohtaja, oikeustieteen lisensiaatti
Diabetesliitto

Mari Pulkkinen, LT
Apulaisylilääkäri, Diabetesliiton lääkarineuvoston jäsen, Lastentautien erikoislääkäri,
lastenendokrinologi, diabeteshoidon erityispätevyys
HUS Lasten ja nuorten toimiala

Ritva Ahomäki, LT
Lastentautien erikoislääkäri, Diabetesliiton lääkarineuvoston jäsen,
diabeteksen hoidon erityispätevyys
TYKS, Lasten ja nuorten diabeteskeskus

Lisätiedot: Laura Tuominen-Lozić
sosiaali- ja terveystieteellinen asiantuntija
Diabetesliitto
laura.tuominen-lozic@diabetes.fi
p. 0400 723 655